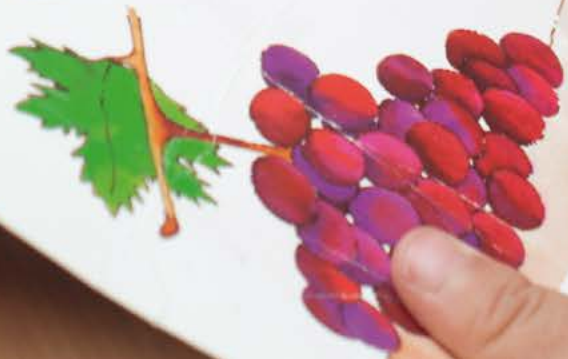

Sakin Ol ve Dinle

Yabancı Dil Öğrenirken
Çocuklardan
İlham Alabilir miyiz?

U

Neredeyse bütün insanlar beş yaşından önce ana dillerini yeterli bir şekilde kullanmaya başlar. Peki çocuklar bu kadar kısa zamanda böyle önemli bir gelişmeyi nasıl kaydeder? Örneğin yetişkinler ana dillerinin dışında ikinci bir dil öğrenirken aynı mekanizma etkin midir?

Yeryüzünde konuşulan bütün diller toplam 600 ünsüz ve 200 ünlü ses içerir. Ancak her dilde yaklaşık 40 farklı ses var. Bebekler ilk altı aylık dönemlerinde, aralarındaki akustik farklar çok belirsiz olmasına rağmen bütün bu sesler arasındaki farkları ayırt edebilir. Bebekler duydukları sesler arasındaki farkları algıladıkça, sesleri beyinlerinde kullanım sıklığına göre sınıflandırır. Böylece kendi ana dillerine özgü seslere ve farklı seslerden oluşan ses gruplarına daha duyarlı hale gelirler. Ancak bebeklerin bütün sesler arasındaki farkları algılayabilme yeteneği bir yaşından itibaren azalmaya başlar ve bu dönemden sonra kendi ana dillerinde kullanılan seslerin dışındaki sesler arasındaki farkları daha zor algırlar.

Ayrıca araştırmalar sosyal etkileşimin bebeklerin dil öğrenmesinde çok belirgin bir etkisi olduğunu gösteriyor. Ana dilinin dışındaki bir dile ait ses kaydı dinletilen ve bu dilde konuşan bir oyuncakğın görüntüleri izletilen bebeklerin bu dildeki sesleri ayırt etme yeteneklerinde bir gelişme gözlenmedi. Yani bebeklerin yeni bir dil öğrenirken bir insanla etkileşim halinde olmaları gerekiyor.

Peki bu bilgiler ikinci bir dil öğrenmek isteyen yetişkinler için yol gösterici olabilir mi?

Sesler arasındaki farkları algılama yeteneğinin zamanla azalması nedeniyle genellikle yetişkinlerin dil öğrenmesinin çocuklara göre daha zor olduğu düşünülür. Kritik dönem kuramına göre insanların dil öğrenme yetenekleri yaşlandıkça azalır. Ana dilin öğrenilmesinde yaşamın ilk yıllarının kritik olduğunu öneren bu kuramın, ikinci dilin öğrenilmesi süreci için de geçerli olduğunu düşünen bilim insanları var. Ancak çocukların dil öğrenmesinin yetişkinlere göre daha kolay olduğu düşüncesinin tam olarak doğru olduğu söylenemez.

Dil öğrenme konusunda yetişkinlerin ve çocukların birbirlerine göre üstün, farklı yetenekleri var. Örneğin beyinleri sesleri analiz edebilecek şekilde özelleşmiş olan çocuklar sesler arasındaki, yetişkinlerin çoğunlukla fark edemediği ince nüansları fark

edebilir ve bu sesleri uygun şekilde bir araya getirerek kelimeler ve cümleler oluşturabilir. Bilinç düzeyleri, dikkat süreleri, bilgiyi zihinde tutma ve kullanma yetenekleri yüksek olan yetişkinlerin gelişmiş bilişsel yetenekleri yabancı dil öğrenmelerini kolaylaştırır.

Çoğunlukla sıkıcı olsa da tekrarın, özellikle de sözcüklerin ve anlamlarının uzun süreli belleğe kaydedilmesinde önemli olduğu düşünülüyor. Tekrar sadece sözlü değil duyarak, okuyarak ya da yazarak da yapılabilir.

Ayrıca öğrenmeye çalıştığımız dilde konuşurken, ifade etmek istediğimiz duyguları davranışlarımıza ve ses tonumuza yansıtmak da önemlidir. Böylece dili iletişim aracı olarak doğru bir şekilde kullanmış oluruz.

Öğrendiğimiz bilgileri uygulamanın öğrenme sürecindeki olumlu etkisi düşünüldüğünde, denemeye devam etmek ve yanlış yapmaktan korkmamak, yabancı dil öğreniminde ilerleyebilmek ve hataları yerleşip kökleşmeden önce düzeltmek için hayli önemli.

Birden çok anlamı olan kelimeler, dil bilgisi kurallarındaki istisnalar ve düzensiz yapılar yabancı dil öğrenmek isteyen bireyler için zorlayıcı olabilir. Bu nedenle esnek bir düşünce yapısına sahip olmanın yabancı dil öğrenimini kolaylaştırdığı düşünülüyor. Örneğin bir kelimenin anlamını öğrenmeye çalışırken sadece sözlükteki anlamına odaklanmak yerine metin içindeki kullanımından anlamını tahmin etmeye çalışmak yararlı olabilir.

Ana dil dışında yabancı bir dil öğrenilirken çocuklarda ve yetişkinlerde farklı öğrenme süreçlerinin etkin olduğu düşünülüyor. Bu görüşe göre erken yaşta dil öğrenilirken uzun süreli belleğin bir parçası olan işlemsel bellek daha etkin oluyor. İşlemsel bellek bisiklete binme, yüzme ve yürüme gibi motor becerilere ilişkin bilginin beyinde depolandığı bellektir. İşlemsel belleğin etkin olduğu beceriler sıkça tekrar edilerek öğrenilir ve bu eylemler gerçekleştirilirken bilinç etkin değildir. Bu nedenle çocukların dil öğrenmesinde dinleme ve tekrar etme hayli önemlidir. Ana dil öğrenilirken de etkin olan bu mekanizma sayesinde, dil bilgisi ya da cümledeki söz dizim kurallarını düşünmeye gerek duymaksızın konuşabiliriz. Yabancı dil öğrenen yetişkinlerde ise dil bilgisi kuralları, cümle yapıları ve kelimeler öğrenilirken bildirimsel bellek daha etkindir. Bildirimsel bellek ise geçmişteki olaylara ve kavramlara ait bilgilerin bilinçli olarak hatırlanmasını sağlayan bellek türüdür. Örneğin ayakkabımızın bağcıklarını nasıl bağlayacağımız bilgisi işlemsel bellekte depolanırken ayakkabı kavramının bizim için ne ifade ettiği bilgisi bildirimsel bellekte depolanır. İşlemsel bellek gelişimini çocuklukta tamamlarken, bildirimsel bellek çocukluğun son dönemlerinde gelişmeye başlar ve yetişkinlikte olgunluğa erişir.

Bildirimsel belleğin etkin olduğu öğrenme süreçlerinde birey öğrendiğinin farkındadır. Bilincin etkin olduğu bu süreçte öğrenme hızı daha yüksektir. Ancak bilgilerin işlenerek öğrenilmesini sağlayan çalışma belleğinin kapasitesi, motivasyon, öğrenme yöntemlerindeki farklılıklar nedeniyle yetişkinlerin dil öğrenme becerileri arasında çok belirgin bireysel farklılıklar vardır.

İnsanlar farklı şekillerde, örneğin görerek, duyarak, uygulayarak, mantık yürüterek öğrenebilir. Bu nedenle öğretme yöntemlerinin bireyin öğrenme şekliyle örtüşmesi hayli önemlidir. Ancak yabancı dil öğretiminde çoğunlukla dil bilgisi kurallarının ve cümle yapısının öğretilmesine öncelik verilirdi. Diğer yandan bu yöntemin verimli ve doğru bir yöntem olmadığını düşünen bilim insanları da var. Örneğin dilbilim profesörü Stephen Krashen'e göre yabancı dil öğrenilmesinde çocukların ana dillerini öğrenme süreçlerine benzer bir mekanizma etkilidir. Bu nedenle birey öğrenmek istediği dil ile doğal bir şekilde etkileşim halinde olmalıdır. Bu süreçte o dildeki sözcükler, cümle yapıları ve dil bilgisi kuralları, kuramsal bilgi verilmeden ve bilinçli bir öğrenme süreci etkin olmaksızın, doğal olarak kazanılır. Bu yöntemin, birçok istisnası olan karmaşık dilbilgisi kurallarının daha kolay öğrenilmesini sağladığı da düşünülüyor.

Bu görüşü destekleyen bilim insanları çocukların ana dillerini öğrenirken başlangıçta konuşamaları da konuşulanları anlayabilmelerini örnek olarak gösteriyor.

Öğrenilmek istenilen dil ile doğal bir şekilde etkileşimde olmak sözcükler ile anlamları arasında bağ kurulmasını kolaylaştırıyor. Başlangıçta yoğun bir şekilde hem dil kurallarını hem de sözcüklerin anlamlarını öğrenmeye çalışmak, bu bilgilerin birbirine karışmasına neden olabilir. Ancak sözcüklere ve anlamlarına aşina olmak için zaman verilmesi durumunda bir sonraki aşamada öğrenci bu kelimeleri cümle kurarken doğru şekilde kullanabilir.

Bazı bilim insanları dil öğrenimini bir davranış biçimi olarak kabul ediyor ve yabancı dil öğrenirken tekrar yaparak bir alışkanlık oluşturmanın gerekli olduğunu düşünüyor. Bazı bilim insanları ise yabancı dil öğreniminin bilincin ve mantıksal düşünmenin etkin olduğu bir süreç olduğunu ve bilginin öğrenilmesinden sonra uygulama aşamasına geçilebileceğini söylüyor. Bir dili öğrenme sürecinde birçok faktörün (örneğin fiziksel, dilsel, bilişsel ve sosyal) etkili olduğunu kabul eden etkileşim kuramına göre ise yabancı dil öğreniminde bireyin bütün iletişim araçlarını kullanarak çevresiyle etkileşim halinde olması gerekiyor. Bütün öğrenme süreçleri gibi

yabancı dil öğrenimi de tek bir faktörün etkin olduğu, doğrusal bir süreç değil. Farklı bakış açılarının uygun bir şekilde birleştirilmesi yabancı dil öğrenme mekanizmasının doğru anlaşılabilmesi için yararlı olabilir.

Genellikle yabancı dil öğrenmenin yetenekle alakalı olduğu düşünülse de yeni bir dil öğrenme konusunda meraklı ve istekli olmak, zamanı doğru kullanmak, farklı öğrenme şekillerini birlikte uygulamak ve biraz disiplin başarılı olmak için yeterli olabilir.

Kaynaklar

- Moon, C., Lagercrantz, H., Kuhl, P. K., "Language experienced in utero affects vowel perception after birth: a two-country study"; *Acta Paediatrica*, Cilt 102, Sayı 2, s. 156-160, 2013.
- Finn, A. S. ve ark., "When It Hurts (and Helps) to Try: The Role of Effort in Language Learning"; *PLOS ONE*, Cilt 9, Sayı 7, e101806, 2014.
- Kuhl, P. K., "Early language acquisition: cracking the speech code"; *Nature Reviews Neuroscience*, Cilt 5, s. 831-843, 2004.
- Ullman, M. T., "A neurocognitive perspective on language: the declarative/procedural model"; *Nature Reviews Neuroscience*, Cilt 2, s.717-726, 2011.
- <http://www.linguisticsociety.org/files/3534-6885-1-SM.pdf>
- <http://www.irrold.org/index.php/irrold/article/view/142/222>